

ІННОВАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ «СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА)» ТА «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ»

ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ТРЕНЕРІВ

Голуб Л. О., Касьян Б. Г.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Постановка проблеми. Майбутньому фахівцю у сфері фізичної культури та спорту необхідно поєднувати теоретичні та практичні компоненти навчально-виховного процесу закладів вищої освіти. Це здійснюється завдяки проведенню педагогічних практик, які заплановані протягом усього навчання та є аналогом професійної діяльності вчителя, яка організовується в реальних умовах навчально-виховного закладу.

Неперервна педагогічна практика повинна поступово ускладнюватися відповідно до курсу навчання, враховуючи ступінь теоретичної підготовленості, мету та завдання на кожному етапі професійної діяльності.

Актуальність проблеми неперервності та наступності змісту педагогічних практик зумовлюється необхідністю подолання певних протиріч між: вимогами до компетентності та професіоналізму майбутніх педагогів і невідповідністю рівня їх практичної підготовленості; необхідністю формування цілісної системи інтегрованих професійних знань і практичних умінь та недостатнім рівнем їх практичної підготовленості, невмінням застосувати свої знання, вміння, навички у процесі взаємодії з учнями.

Проблема неперервності та наступності у підготовці майбутніх учителів є предметом розгляду в працях вітчизняних і закордонних учених та дослідників: у дидактиці (А. М. Алексюк, Ю. К. Бабанський та ін.), у психології (Л. С. Виготський, О. М. Леонтьєв та ін.), у педагогіці професійної освіти (С. Я. Батишев, В. С. Безрукова, І. М. Козловська та ін.), у теорії змісту освіти (В. В. Краєвський, В. С. Ледньов та ін.), у неперервній професійній освіті (А. В. Литвин, П. М. Олійник та ін.).

Метою дослідження є окреслення характеристик принципу неперервності та наступності, визначення завдань і змісту поетапної організації різних видів педагогічної практики майбутніх педагогів у закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Неперервність та наступність у змісті професійної підготовки розглядається як безперервний процес планування структурних компонентів змісту, поступове ускладнення навчальної інформації, послідовна зміна рівня вимог до обсягу і глибини засвоєння знань, умінь і навичок. Зв'язок та наступність етапів навчання сприяє доступності навчального матеріалу, міцності його засвоєння, поступовому нарощуванню складності й розвитку пізнавальних здібностей студентів, що забезпечує системність у формуванні знань, умінь і навичок у майбутніх педагогів [3].

Наступність передбачає неперервний зв'язок між етапами навчання та практичної діяльності; поглиблення знань, здобутих на попередніх етапах. В. Журавель виділяє такі особливості неперервності та наступності: встановлення зв'язків між новим та вже вивченим та їх взаємодія; удосконалення нової системи навчання; акумуляція прогресивних ідей; послідовність і системність навчального матеріалу; дотримання логіки навчального процесу; урахування якісних змін в особистості; забезпечення міжпредметних зв'язків [2].

Практика студентів передбачає безперервність та послідовність її проведення при одержанні необхідного обсягу практичних навичок і умінь відповідно до кваліфікаційних рівнів бакалавра та магістра. Терміни та види педагогічної практики, її зміст та система організації визначаються навчальними планами та іншими документами нормативно-методичного характеру (наскрізні та робочі програми, матеріали методичного забезпечення, документи звітності та ін.), випускними кафедрами [1].

В основу організації усіх видів практики студентів мають бути покладені такі принципи:

- зв'язок практики з життям, відповідність її змісту, форм проведення вимогам, які ставляться перед школою і учителем на сучасному етапі;

- навчальний характер практики студентів упродовж усіх років навчання;

- наступність усіх видів практики, систематичність, послідовність та неперервність практики, поступове ускладнення її змісту, форм та методів організації, видів діяльності студентів на кожному курсі;

- комплексний характер практики на всіх її етапах, що передбачає єдність навчальної і виховної діяльності;

- органічний взаємозв'язок практики з вивченням теоретичних курсів і позанавчальною діяльністю студентів;

- врахування специфіки факультету при розробці змісту практики.

До системи педагогічної практики на факультеті фізичного виховання включаються такі її види:

Навчальна практика зі спеціальності (спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) та 017 Фізична культура та спорт) проводиться з метою формування загального уявлення про організацію масової фізкультурно-оздоровчої роботи, відпрацювання умінь організації та проведення фізкультурно-оздоровчих заходів на місцевості. Ця практика дає можливість студентам підготувати себе до самостійної професійної діяльності у літніх оздоровчих таборах у якості інструктора з фізичної культури та плавання. Студенти набувають практичні навички самостійно розробляти комплекси та організовувати проведення ранкової гігієнічної гімнастики, рухливих ігор та фізкультурно-оздоровчих заходів на місцевості, занять з навчання плаванню у водоймищах, проведення ігор та фізкультурно-оздоровчих заходів на воді.

Виробнича педагогічна практика (літня) (спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) та 017 Фізична культура та спорт) проводиться з метою організації та проведення масової фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи з дітьми в період літніх канікул, закріплення, поглиблення та удосконалення професійно-педагогічних знань отриманих у період навчання у закладі вищої освіти. Студенти на практиці мають можливість ознайомитися з особливостями організації і проведення масової фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи, удосконалювати навички самостійної організації та проведення фізкультурно-оздоровчих заходів та суддівства з видів спорту в дитячих літніх оздоровчо-виховних закладах. Інструктори з фізичної культури та плавання удосконалюють практичні навички проведення навчально-тренувальних занять по навчанню дітей плаванню, та організації масових фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів на воді. Плануючи роботу інструктора з фізичної культури та плавання, практиканти удосконалюють навички розробки та складання нормативно-правових актів, документів планування, обліку та звітності з масової фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи у дитячих літніх оздоровчих таборах, формують здатність вести систематичний облік результатів своєї педагогічної діяльності, аналізувати та оцінювати власний педагогічний досвід.

Виробнича педагогічна практика (спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) спрямована на формування у студентів умінь та навичок, необхідних для виконання функцій учителя фізичної культури, для здійснення навчально-виховної роботи з молодших та середніх класів у закладах загальної середньої освіти. Такий вид педагогічної практики передбачає самостійну роботу студентів із методичною літературою, систематичне спостереження і аналіз педагогічного процесу, вивчення досвіду роботи кращих вчителів. У

процесі виробничої педагогічної практики студент оволодіває формами, методами, засобами, новітніми технологіями здійснення навчально-виховного процесу у навчальних закладах різних типів; ознайомлюється зі специфікою діяльності сучасних загальноосвітніх навчальних закладів; поглиблює і закріплює теоретичні знання та практичні вміння і навички, опановує методи застосування цих знань у практичній діяльності; у нього формуються вміння проводити уроки з використанням сучасних педагогічних технологій, зорієнтованих на розвиток особистості; вміння спілкування з вихованцями, їхніми батьками та колегами; вміння проводити наукові дослідження, здійснювати самоконтроль, самоаналіз та об'єктивну самооцінку власної педагогічної діяльності, а також учителів.

Виробнича практика зі спеціальності (спеціальності 017 Фізична культура та спорт) – проводиться з метою опанування сучасних методів і форм організації роботи тренера з виду спорту, формування (на основі отриманих знань, умінь та навичок, необхідних для здійснення професійної діяльності), вміння приймати самостійні рішення, виховання навички систематичного оновлення своїх знань, та творчого використання їх у практичній діяльності. Користуючись основними положеннями сучасної теорії та методики підготовки спортсменів, студенти повинні навчитися розуміти сутність та структуру навчально-тренувального процесу, підготовки до змагань з урахуванням закономірностей періодизації спортивного тренування, знати особливості організації та проведення масових фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів.

Виробнича педагогічна практика у старшій школі (спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) передбачає ускладнення змісту завдань практики. Студенти проходять практику в старших класах як вчителі з фахових дисциплін та організатори масової фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи. Цю практику можна розглядати як етап удосконалення професійної діяльності, формування творчої індивідуальності майбутнього вчителя. У практикантів формується прагнення до пошуку ефективних методів виховання і навчання дітей.

Виробнича практика зі спеціальності (спеціальності 017 Фізична культура та спорт) має на меті реалізацію професійних умінь і навичок на базі отриманих знань з фізкультурно-оздоровчої роботи. Відповідно до основних напрямів діяльності об'єктів студенти повинні ознайомитися зі специфікою його організаційної структури, особливістю матеріально-технічного, кадрового, методичного та інших видів забезпечення фізкультурно-оздоровчої роботи. Практиканти вивчають планування, беруть участь у створенні фізкультурно-оздоровчих груп, розробляють програми фізкультурно-оздоровчих

занять з певного виду рухової активності, групові та індивідуальні програми фізкультурно-оздоровчих занять з урахуванням мети, інтересів, вікових особливостей та фізичної підготовленості та проводять навчально-тренувальні заняття. Студенти розробляють рекламні проспекти про послуги фізкультурно-оздоровчого характеру, здійснюють пошук нової інформації про передові технології у фізичному вихованні і спорті.

Виробнича педагогічна практика у вищій школі (спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) надає можливість студентам проходити асистентську практику, метою якої є оволодіння магістрантами сучасними методами і формами організації навчального процесу у вищих навчальних закладах I-IV рівнів акредитації, вироблення в них фахових умінь і навичок для прийняття самостійних рішень в реальних умовах майбутньої професійної діяльності, формування потреби систематично поповнювати свої знання та творчо використовувати їх у стандартних та нестандартних педагогічних ситуаціях. Наявність професійних знань, умінь та навичок ще не характеризує майбутнього педагога як професіонала. Повинно відбутися перетворення свідомості студента, формування готовності та здатності його до цілеспрямованої діяльності, що веде до зміни властивостей особистості, її поведінки, діяльності та відношень щодо прогресивного особистісно-професійного розвитку. Проходження педагогічної практики сприяє зміні оцінки своїх професійних якостей: підвищується вимогливість до компетентності, посилюється критичне ставлення до знань, умінь і навичок, професійної майстерності, змінюється відношення до обраної спеціальності.

Виробнича практика зі спеціальності (спеціальності 017 Фізична культура та спорт) орієнтована на вивчення механізму управління організацією, а також системи та стратегії маркетингу. Відповідно до сучасних вимог суспільства та галузі майбутні висококваліфіковані фахівці зі спортивного менеджменту в реальних умовах знайомляться з управлінськими технологіями. Мета практики – оволодіння студентами сучасними методами, формами організації, засобами управлінської діяльності, та формування на базі отриманих теоретичних знань професійних умінь і навичок, прийняття рішень у реальних умовах практичної діяльності менеджера фізкультурно-спортивної діяльності. У результаті проходження практики студенти знайомляться з технологію функціонування фізкультурно-спортивної організації (об'єкта практики) та механізмом управління, а також особливостями її структурної побудови; вчаться аналізувати ситуацію, самостійно приймати та реалізовувати конкретні управлінські рішення; набувають навичок роботи менеджера в організаціях різних форм власності і на різних рівнях управління, а також здійснюють самостійно дослідницьку роботу щодо вдосконалення професійної діяльності.

Висновки. Таким чином, доцільно організована педагогічна практика студентів вищого навчального закладу, поетапне проведення різних видів практик з урахуванням принципів наступності, безперервності, інтеграції з навчально-виховним процесом, поступове ускладнення її завдань, змісту та форм забезпечує оволодіння студентами сучасними методами, навичками, вміннями та способами організації праці майбутньої професійної діяльності, формування у них професійних навичок та вмінь для самостійної практичної діяльності. Розв'язання проблеми цілісної підготовки педагога в системі вищої освіти вимагає удосконалення змісту освітніх професійних програм, оновлення змісту навчання студентів з метою підвищення рівня їх професійної майстерності та рівня практичної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Абдуллина О. А. Педагогическая практика студентов : учебн. пособие для студ. пед. ин-тов. – 2-е изд., перераб. и доп. / О. А. Абдуллина, Н. Н. Загряжкина. – М. : Просвещение, 1989. – 175 с.
2. Журавель В. Забезпечення наступності у підготовці студентів ОКР «молодшого спеціаліста» та «бакалавра» до роботи з фізичного виховання в дошкільних навчальних закладах / В. Журавель // Вісник Інституту розвитку дитини. Серія: Філософія, педагогіка, психологія: зб. наук. праць. – К.: Вид-во Національн. пед. у-ту ім. М. П. Драгоманова, 2010. – Вип.12. – С.56–60.
3. Мирончук Н. М. Наступність змісту практичної підготовки майбутніх учителів у ВНЗ / Н. М. Мирончук // Нові технології навчання: наук.-метод. зб. / Ін-т інновац. технолог. і змісту освіти Міністерства освіти і науки України. – К., 2014. – Вип. 81. – С. 106–110.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ РОБОЧИХ АРКУШІВ ЯК ЗАСОБУ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Даниско О. В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Постановка проблеми. В умовах глобалізаційних викликів вітчизняна система професійної підготовки майбутніх фахівців потребує інформатизації та інтенсифікації освітнього процесу. Своєю чергою, це висуває нові вимоги до вибору та використання адекватних форм, методів і засобів організації навчання.

Особливої актуальності означене твердження набуває відносно процесу професійної підготовки майбутніх учителів, котрі є драйверами науково-технічного прогресу, провісниками нових освітніх ідей та практик. Обґрунтування проблеми започатковане у